

MATHIAS ENARD
MINTIKA

Çeviri: EBRU ERBAŞ

İsterdim ki bu katar
sürsün, sürsün ta
İstanbul'a ya da
Siraküza'ya kadar,
sonuna kadar gitsin...

MATHIAS ENARD

MINTIKA

Zone, Mathias Enard

© 2008, Actes Sud

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 7 000 adet yapılmıştır.

Editör: Ayça Sezen

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3641-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750736414

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

MATHIAS ENARD
MINTIKA

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ebru Erbaş

♥can

Mathias Enard'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara, 2011

Hırsızlar Sokağı, 2013

MATHIAS ENARD, 1972'de Fransa'nın Niort kentinde dünyaya geldi. Yükseköğrenimini, Arapça ve Farsça eğitimi aldığı INALCO'da (Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü) tamamladı. 1991 yılından itibaren Ortadoğu'ya (Beyrut, Şam, Tahran) uzun sürelerle konakladığı yolculuklar yapmaya başladı. 2000 yılından beri Barcelona'da yaşamaya devam eden Enard, Bağımsız Barcelona Üniversitesi'nde verdiği Arapça derslerinin yanı sıra Arapça ve Farsçadan çeviriler de yapıyor. Yazar ilk romanı *La perfecton du tir*'i 2003'te, ikinci romanı *Remonter l'Orénoque*'u 2005'te yayımladı. Yazar, dördüncü romanı *Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara* Fransa'da lise öğrencilerinin verdiği Goncourt des Lycéens Ödülü'nü aldı. Enard'ın, dördüncü kitabı olmakla birlikte yazara ilk büyük başarısını kazandıran, geniş kitlelerce tanınmasını sağlayan ve büyük övgülerle karşılanan romanı *Mintika*, Livre Inter ve Prix Décembre gibi saygın edebiyat ödüllerini aldı. Yazar, yayınevimizce yayına hazırlanmakta olan son romanı *Boussole* ile 2015 yılında Fransa'nın en önemli edebiyat ödülü Goncourt'a layık görüldü.

EBRU ERBAŞ, 1972'de İstanbul'da doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Lisesi'nin ardından Marmara Üniversitesi Fransızca Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. 1991'den beri çevirmenlik, editörlük yapıyor, Atiq Rahimi'nin *Kahrolsun Dostoyevski* isimli romanıyla, eserin yanı sıra çeviriye de verilen 2014 NDS Edebiyat Ödülü'nü yazarla paylaştı. Türkçeye kazandırdığı diğer eserler arasında Irène Némirovsky'nin *Pazar Günleri* isimli öykü seçkisi, Romain Puertolas'ın *Bir*

İkea Dolabında Mahsur Kalan Hint Fakiri'nin Olağanüstü Yolculuğu ve Eyfel Kulesi Kadar Kocaman Bir Bulutu Yutan Küçük Kız isimli romanları da bulunan Ebru Erbaş, aynı zamanda *Kartal Belediye Plajı* ve *Mandalina Bahçeleri* isimli bir çocuk kitabı yayımladı.

A'ların dünyasına

*Ve sonra indik gemiye,
Dalgalara verip tekneyi açıldık tanrısal denize ve
Direği dikip yelken açtık o kara gemide,
Yükledik koyunları ve ağlamaktan yorgun
Gövdelerimizi¹*

Ezra Pound

*Kudüs'le ben bir körle bir malûl gibiyiz:
O benim yerime görür
Ta Ölü Deniz'e, sonuna dek zamanların.
Ben onu omzumda taşıyorum
Ve onun altında, yürürüm loşluklarda*

Yehuda Amichai

1. Ezra Pound, *Cantolar*, Canto I, çev. Cevat Çapan. (Y.N.)

I

yaş kemale erince her şey daha zor, her şey daha bir sahte, birbiriyle çarpışan iki tunç silahın sesi gibi metalik tınlıyor biraz, hiçbir şeyden sıyrılmamıza izin vermiyor, bizi kendimize havale ediyor o silahlar, güzel bir hapisane burası, bir sürü şeyle seyahat ediyor insan, hamili olmadığı bir çocuk, Bohemya kristalinden küçük bir yıldız, erimesini izlediğin karların oralarda bir muska, Gulf Star'ın ters dönmesini takiben buzlanmaya giriş, Roma'da sarkıtlar ve Mısır'da buzdağları, Milano'da yağmur dinmek bilmiyor, uçağı kaçırdım, önümde bin beş yüz kilometrelik tren yolu vardı, beş yüzü kaldı, bu sabah Alpler hançer gibi parıldadı, koltuğumda ağrılar içinde kıvranan bir müptela gibi, gözümü bile kırpamadan bitkinlikten titriyordum, trende bağıra çağıra konuştum kendimle ya da alçacık, kendimi çok yaşlı hissediyorum, isterdim ki bu katar sürsün, sürsün ta İstanbul'a ya da Siraküza'ya kadar, sonuna kadar gitsin, o bilsin en azından yolun sonuna kadar gitmeyi düşündüm ah nasıl da acınasıyım bu ritmiyle insanın ruhunu bir neşterden daha keskin yaran trende kendime merhamet ettim, salıyorum her şey uzasın her şey kaçışıyor her şey daha zor zamanlar demiryolları boyunca akıp giderken isterdim ki bırakayım beni öylece bir yerden diğere taşısınlar, bir yolcu için gayet

makul olduğu üzere, tıpkı tehlikeli bir yoldan geçerken kolundan tutulan bir âmâ gibi ama ben sadece Paris'ten Roma'ya gidiyorum ve Milano'nun merkez garında, yağmura rağmen bir miktar kar kalıntısının varlığını sürdürdüğü bu lokomotiflere özgü Akhenaton Tapınağı'nda dönenip duruyorum, tavanı taşıyan devasa Mısır sütunlarına bakıyorum, diğerleri yüzünü denize dönerken o demiryoluna bakan bir terasta sıkıntıdan bir tek atıyorum, hiç iyi gelmiyor, tanrılar şerefine işret etmenin sırası değil, öyle çok şey var ki insanı yolundan çeviren, kendini kaybettiren ve alkol de onlardan biri, yaraları daha da kanırtıyor, insan kendini buz tutmuş bir garda yapayalnız, hem önünde hem de arkasında uzanan bir istikamete kafayı takmış halde bulunca: ancak tren tur atmıyor, bir noktadan diğerine gidiyor bense yörüngesindeyim, bir çakıl parçası gibi çekimine kapılmışım, perondaki adam üzerime yürüdüğü sırada kendimi hafif bir taş gibi hissediyordum, böyle zamanlarda delileri ve rahatsız tipleri kendime çektığimi biliyorum, gelip benim kırılğanlığıma kapılıyor, orada kendilerine bir ayna ya da bir silah arkadaşı buluyorlar ve bu tip de bildiğin zırdeli, bilinmeyen bir mabutun papazı, kafasında bir cin takkesi, sol elinde de küçük bir çan var, bana sağ elini uzatıyor ve İtalyanca bağıyor “yoldaş, dünyanın sonundan önce son bir tokalaşma,” haklı olabileceği kaygısıyla elimi uzatmaktan çekiniyorum, yaşı kırktan fazla değildir ve gözlerinde kaçıkların, cisminizde bir kardeşlerini bir anda keşfettiklerinden ötürü sizi sorgulayan o keskin ve meraklı bakışları var, bu üşütük gülümseyişinden dehşete kapılıyor ve uzatılan el karşısında kararsız kalarak “hayır, teşekkürler” diye yanıtlıyorum, sanki bana gazete satmaya çalışılıyor ya da bir dal sigara ikram ediliyormuş gibi, bunun üzerine deli küçük çanını çingirtadıyor ve beni uzattığı elinin parmağıyla göstererek kaba ve kasvetli bir sesle kakhahalar

atmaya başlıyor, sonra yere tükürüyor, uzaklaşıyor ve neredeyse umutsuz, engin bir yalnızlık peronu süpürüyor, o anda kollar ve omuzlar için her şeyi verebilirim, beni Roma'ya götüren treni bile, oracıkta birileri belirsin ve garın ortasında, gölgelerin içinde, insansız insanların, telefonlarına ve valizlerine yapışmış yolcuların arasında bir duruş dursun diye her şeyden vazgeçebilirim, onları Milano Merkez İstasyonu'ndan Fossoli Bolzano'ya ya da Trieste'ye taşıyacak kısa parantez boyunca bedenlerinden feragat edecek ve yok olacak hepsi, hayli uzun zaman önce Paris'teki Lyon Garı'nda da çatlak bir ermiş bana dünyanın sonunu bildirmiş ve haklı çıkmıştı, o zaman da savaşta çat diye ikiye ayrılmış ve minnacık bir göktaşı, gökte dahi parlamayan o taşlardan biri gibi toz olmuşum, gökbilimcilerin demesine göre kayda değer bir kütlesi olmayan doğal bir havan topu, Milano Garı'nın delisi Lyon Garı'nın uysal çatlağını hatırlatıyor bana, bir aziz, kim bilir, belki de aynı adamdır bu, belki ikimiz de, Milano Garı'nın 14 numaralı peronunda birbirlerini bulan kendi deliliklerimiz içinde, kendi çapımızda aynı ritimde büyümüşüzdür, Milano, doruklarını gördüğüm Alpler'in ağır ağır kustuğu bir buzulkar gibi ovanın ucuna konuşlanmış, yırtıcı kuş ve İspanyol askeri isimli şehir, göğü yırtan çakmaktaşıdan hançerlerin verdiği kıyamet havasını, tıpkı benim burada, zarif şehrin uzamında kaybolmuş olmam gibi zamanın içinde kaybolmuş bir inkişaf mabedi olan şu Milano Merkez İstasyonu'ndaki canlı kaçığın varlığı teyit ediyor, sokur komutan Millán Astray gibi bir bant var gözünde, kanlı canlı etleri parçalamaya hazır, ateşli bir av kuşu, uçuşun ve tehlikenin o hemen tanınan ışığı: Millán Astray Madrid'in yeni Roma olmasını ne de çok isterdi, 1940'lı yıllardaki o büyük savaşlı girizgâh sırasında kel ilahı İberyalı Duce Franco'ya hizmet ederdi, bu sokur ve hırçın subay bir lejyonerdi, makbul bir askerî

peygamber olarak haykırırdı *viva la muerte*¹ diye ve haklıydı, ölüm füzü² ta Polonya'ya kadar icra edilecek ve kabbarttığı büyük ceset dalgasının köpükleri Trieste'de ya da Hırvatistan'da Adriyatik kıyılarını yalayacaktı, yolcular dünyanın sonuna doğru ilerlemek ve onları doğrudan oraya taşıyacak trene binmek için peronda koştururlarken Millán Astray'i ve kültürün tavizsiz papazı Unamuno'yla düştükleri fikir ayrılığını düşünüyorum, Unamuno öyle klasik ve öyle asil bir düşünürdü ki katliamın yaklaştığını görmüyordu, sokur komutanın kitesini karşısına alıp *yaşasın ölüm* diye bağırırken haklı olduğunu kabullenmiyordu ancak bu şahin ortalığın hayvan leşi dolacağını, ölümün birkaç yıl boyunca bolluk ve bereket içinde hüküm sürdükten sonra onun da bir trende, zamanın benim için de bu vagonlarla, öfkeli ve burnundan soluyan makinelerle dolu peronda durması gibi durduğu Bolzano ile Birkenau, Trieste'yle Klagenfurt ya da Zagreb'le Roma arasındaki bir trende nihayete ereceğini hissetmişti (hayvanlar fırtınadan önce huylanırlar), iki ölüm arasında, İspanyol askeriyeye onunla aynı adı taşıyan, savaş tanrısı Ares'in kendisi kadar ezici gar arasında bir mola – gayri ihtiyari son bir sigara yakıyorum yolculuğa hazırlanmak gerek, bir aşk, bir bakış, kendilerini sonsuz döngülerden, çark işkencesinden çekip çıkartacak bir olay arayışıyla Milano Centrale'nin peronlarını arşınlayan tüm şu insanlar gibi tebdilimekâna hazırlanmak gerek, bir karşılaşma, kendinden, o hayati alışverişten, heyecanların ve cürümlerin hatırasından kaçmak için herhangi bir şey, tam da şu anda peronda hiçbir kadın olmaması hayli garip, bu halde

1. (İsp.) "Yaşasın ölüm!" İlk defa komutan Millán Astray'in İspanyol lejyonunun askerlerine hitap ederken kullandığı bu söz, İspanyol İçsavaşı sırasında faşistlerin en ünlü sloganlarından biri haline gelmiştir. (Ç.N.)

2. *Fugue de mort*, şair Paul Celan'ın yirmi iki yaşında düştüğü toplama kampında yaşadıklarını özetlediği ünlü şiiri. (Ç.N.)

ben de kendi payıma Millán Astray'in ve bantlı gözünün teşvikiyle, on yıl kadar önce kapıları otomatik olduğu ve iyi havada düz hat üzerinde saatte iki yüz kilometreyi aştığı için teknolojinin doruk noktası sayılan oysa dünyanın sonuna biraz daha yaklaştığımız bugün sadece bir tren olan Trans İtalya ekspresine biniyorum: trenler ve otomobiller için olduğu kadar her şey için de geçerli bu, kucaklaşmalar, yüzler, bedenler onların hızı güzelliği ya da çirkinliği birkaç yıl sonra, artık çürüdükten ya da paslandıktan sonra gayet gülünç geliyor insana, basamağı aştım işte başka bir dünyadayım, kadife her şeyi yoğunlaştırıyor, sıcaklık da, kışı bile terk ettim bu vagona binecek, zaman içinde bir yolculuk bu, diğerlerine benzemeyen bir sefer, özel bir sefer 8 Aralık Meryem Ana'nın Günahsızlığı Yortusu ve ben de az önce delinin teki bana dünyanın sonunu duyurmuşken papanın İspanyol Meydanı'ndaki vaazını kaçırmaktayım, başpapazı son bir kez görebilirdim, herhangi bir sonuca ulaşmayı başarmış tek lider olan ilk Filistinli liderin ruhani halefini görebilirdim, yine de bu varılan sonuç sağlığında tek bir satır bile yazmamış olan o zügürt ve mızımız Levanten iskeletor için hiç de çantada keklik değildi, dışarıda yan yolda bir tren bekliyor ve pencerenin ardındaki güzel kızın bakışlarında bir şeyler var, sanırım görmediğim biriyle konuşuyor, bana çok yakın aslında aramızda en fazla bir metre var ve gayet kirli iki camla ayrılmışız güçlü olmalıyım genç kadınların yüzlerine takılıp kalamam kalan kilometreler, sonrasındaki boşluk ve dünyanın ürküntüsü için kendimi toplamalı canlanmalıyım hayatımı mesleğimi değiştiriyorum bunları düşünmesem daha iyi, küçük bavulu koltuğumun üstüne yerleştirdim gizlice bagaj korkuluğuna kelepçeledim biraz gözlerimi kapatsam iyi olurdu ama peronda atsız Akhilleus ya da Hektor misali iki tekerli elektrikli savaş arabalarına binmiş polisler raylar boyunca

kaçarak yolcularda şaşkınlık ve heyecan uyandıran genç bir Zenci'yi kovalıyorlar, mavi melekler, belki de kıyame-
tin habercileri, gök rengi sessiz acayip Scooter'ları dehli-
yorlar, herkes gösteriden nasiplenmek için aşağı iniyor,
Tydeus'un oğluyla Pallas Athena Truvalıların üzerine atı-
lıyor, benden birkaç on metre ötede lokomotifin olduğu
tarafda iki jandarmadan biri firarinin hizasına erişiyor ve
kullandığı aracın tüm hızıyla da desteklenen nadir görü-
lecek şiddette bir darbeye takati kesilmiş adamı peronun
ortasındaki beton direklerden birine savuruyor, kaçak
adam betona tosluyor başı sütuna çarpıyor ve düşüyor,
Milano Merkez Garı'nın ortalık yerine tam da ikinci me-
leğin sırtına atılıp kendisini hareketsiz kılmasına izin ve-
ren bir zamanlamayla yüzükoyun kapaklanıyor, polis tıp-
kı bir hayvan terbiyecisinin ya da bir çiftçinin inatçı bir
hayvanı sımsıkı bağlarken yapacağı gibi böğrüne çöküyor
adamın, sonra tekrar aracına atlayıp bir zincirin ucunda
sendeleyerek suçluyu, kalabalığın hayranlık dolu fısıltıları
arasında sürüklüyor, antik bir zafer sahnesi, mağlupları
zincirleyip galiplerin savaş arabalarının arkasında gezdi-
rirler, koca karınlı gemilere sürüklerler onları, Zenci'nin
yüzü şişmiş ve burnu kanıyor dik başıyla inceden itaatsiz
herkes tekrar araca biniyor aksaklık giderildi yola koyul-
maya birkaç dakika kala adalet galebe çaldı, gözücüyle va-
lize bakıyorum, uyumayı başaramamaktan içim geçer
geçmez gardım düşer düşmez peşime takılmalarından ba-
yağı korkuyorum uykuma ya da bir panjuru ya da Vene-
dik storunu aralar gibi açmak için gözkapaklarımın altına
musallat olurlar, Venedik'i düşünmeyeli çok olmuştu,
Gümrük'ün dibindeki yeşil suyu, Zattere'nin sisini ve sa-
vaş dönüşü, Fondamente Nove'den mezarlığa doğru ba-
karken hissedilen şiddetli soğuğu aklıma getirmeyeli çok
olmuştu, Venedik'in şaraptan ibaret olan ve kışları akşa-
mın beşinden itibaren içilen gölgelerini düşünmemiştim,

Hırvat asıllı Fransız ajan Francis Servain Mirković, Fransız İstihbarat Servisi'ne bağlı görev yaptığı, kendi deyimiyle "Mıntıka"sı olan Akdeniz havzasında dehşet ve şiddet dolu ilişki ağları içinde geçirilen yılların ardından depresyona ve alkolizme eğilimli orta yaşlı bir adamdır artık. Son beş yıldır da kendisini, resmî görevinin sağladığı imkânlardan yararlanarak Mıntıka'sındaki siyasi ve askerî cinayetlere ve katliamlara dair gizli kalmış belgeleri toplamaya kaptırmıştır. Mirković, belgeleri Vatikan'daki "ebediyet uzmanlarına" teslim etmek ve sonra da yeni sahte kimliği ve geçmişi bilmeyen sevgilisiyle yeni bir hayata başlamak niyetindedir. Ancak Milano-Roma arasında, "dünyanın sonuna" doğru uzanan bu tren yolu boyunca, "ölülerle dolu valizdeki" hikâyeler, göçler ve savaşlarla sarılmış aile tarihi, kendi savaş travması ve karanlık geçmişi zihnine musallat olur.

Yazar, "Akdeniz'in en parlak, en güzel imparatorluğu" dediği Osmanlı'nın son dönemine dair hikâyelerinden İstanbul tasvirlerine, İstanbul'un fethinden Çanakkale Savaşı'na, Osmanlı Yahudilerinin kederinden Akdeniz sahillerindeki tatil köylerine kadar anlatılarıyla da Türkiye tarihine ve coğrafyasına özel bir önem atfediyor.

"Çağdaş bir destan yaratmaya çalıştım," diyen Goncourt ödüllü yazar Mathias Enard'ın "edebî bir şok" olarak tanımlanan bu tek cümlelik "büyük romanı", tıpkı sık sık andığı *İlyada* destanı gibi, olağanüstü ritmi, dehşet dolu olanı inceltmeyi ve görkemli kılmayı başaran özgün üslubuyla çağdaş edebiyatın en yetkin ve başarılı örneklerinden biri olarak zihinlerimizde ve raflarımızdaki yerini alacak.

